

НАСЛІДКИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день в Україні є досить багато економічних, національних, політичних, екологічних проблем. Як відомо, минуле впливає на теперішнє, а теперішнє – на майбутнє. Таким чином, радянський тоталітаризм майже 70 років був однією зі складових, яка формувала розвиток України. До яких наслідків це призвело, розглянемо в даній статті.

Мета дослідження – дослідити вплив Радянського Союзу на українські землі та його значення для України в майбутньому.

Об'єкт дослідження – радянський тоталітаризм.

Предмет дослідження – радянський тоталітаризм та його наслідки для сучасної України.

Завдання дослідження: визначити значення радянського тоталітаризму для української нації. В Україні відбувається процес трансформації суспільства, тобто переходу від одного типу суспільства до іншого – в нашому випадку від тоталітаризму до демократії. В політичній науці такі процеси визначаються також через поняття «транзит». Це включає в себе зміни в усіх сферах суспільного життя: економічній, політичній, духовній, соціальній [1, с. 55]. Особливо критичним становище України було за Сталіна. У 1928 р. неп було відкинута, розпочалася радянська модернізація, що тривала близько 10 років. Її основними завданнями були форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного та культурного життя [2, с. 310]. Форсована індустріалізація мала дуже багато негативних наслідків. Наприклад, внаслідок п'ятирічних планів, які зазвичай неможливо було втілити за такий короткий термін, заводи та інша інфраструктура будувалися не дуже якісно, зате швидко. Часто продукцію починали випускати ще до того, як будівництво повністю завершилося. Влада орієнтувалася на важку промисловість, ігноруючи потреби народу. Розміщення продуктивних сил продовжували бути нерівномірними і нерациональними, сформувалася директивна економіка [2, с. 310]. Більшість заводів мали неповний цикл виробництва, що призвело до потреби повністю їх перекаваліфувати після здобуття незалежності України. На це витратилося багато грошей, часу й ресурсів. Також через планову економіку, а, значить, і відсутність конкуренції та альтернативи, більшість продукції була надзвичайно не якісна. Суцільна колективізація в Україні з економічного погляду була нерентабельна й супроводжувалася катастрофічним падінням продуктивності сільського господарства. Також вона вбила селянський домашній промисел, який відіграв велику роль в добробуті села: ткацтво, чинбарство тощо. Тепер головним постачальником одягу та речей домашнього вжитку для села стала легка промисловість, яку тим часом більшовики в зв'язку з індустріалізацією занедбали [3, с. 551]. Усі ці аспекти спричинили хронічне відставання сільськогосподарського виробництва, а також призвели до знищення найкращих господарів на селі. Найстрашнішим злочином сталінізму проти української нації був Голодомор 1932-1933 рр. Причому, чим далі була територія від польського кордону, тим більших утисків зазнавав народ. Деякі дослідники припускають, що від голоду померло 7-10 млн. осіб. Відповідно, до України переселилися селяни з Росії та інших територій. Це одна з причин того, що зараз серед нас немає єдності. Багато мешканців Сходу не є корінними українцями, тому, зомбовані російською пропагандою, відмовилися від країни, яку не вважали Батьківщиною. Крім того, не потрібно забувати, що попереднім поколінням промивали мізки радянською ідеологією. У культурі, мистецтві, науці все піддавалося жорсткій цензурі, а тих, хто не хотів творити в дусі соціалістичного реалізму, репресували. Через «Великий терор» загинули патріоти, інтелігенція, політичні лідери. Таким чином, радянська влада сповільнювала процес формування української нації. Також проводилася антирелігійна кампанія. Після Другої світової війни промисловість і сільське господарство були повністю зруйновані. Внаслідок тактики «спаленої землі» більшість заводів стали руїнами, а поля були заміновані. Крім того, під час війни забрали всю техніку та тварин, особливо коней, які використовувалися селянами для орання землі. Багато чоловіків померли або стали інвалідами. На відбудову Радянський союз виділив лише 19% капіталовкладень, тоді як збитки становили 42% від загальносоюзних. Крім того, майже всі гроші йшли на відновлення важкої промисловості. По суті, Україна для СРСР була територією, з якої викачували ресурси, а кошти вкладалися лише в ті галузі, які приносили прибутки. «Холодна війна» робила неможливою використання західної допомоги, тому українці були змушені відбудувати країну власними руками, коштами та зусиллями. У середині 1950-1060-х рр. відбувся процес десталінізації, яка включала в себе часткову реабілітацію, лібералізацію усіх сфер життя й припинення масових репресій. Період «відлиги» сприяв виникненню руху «шістдесятників». Ліна Костенко, Василь Симоненко, Василь Стус, Іван Світличний, Алла Горська та інші зробили вагомий внесок у розвиток української культури й національної ідеї. Згодом виникли дисиденти, які боролися за права людини, незалежність України, свободу совісті. Звичайно, їх переслідували, адже Радянський Союз не став демократичною державою, а лише послабив «залізну хватку» тоталітарної диктатури. На жаль, Микита Хрущов допустився помилки, які поглибили кризу. Наприклад, він вирішив, що українцям терміново потрібно вирощувати кукурудзу замість пшениці, щоб годувати нею худобу та збільшити виробництво молока, м'яса й масла. Таку систему перший секретар ЦК КПРС побачив, коли їздив у США. Про те, що клімат Америки відрізняється від європейського, тому кукурудза просто не виросте в такій великій кількості, Хрущов і слухати не хотів. Так як вождь завжди правий, приблизно 40% посівної площі України було відведено на кукурудзу. Як наслідок, вона не зійшла. Крім того, у 1963 році ситуацію ускладнив неврожай. Довелося ввести карткову систему через нестачу хліба. Також недалекоглядним було його рішення про освоєння цілинних і перелогових земель. Перший рік вдалося зібрати врожай, але через несприятливий клімат Казахстану та інших територій більше культура не росла. Таким чином, надаремно витратилися людські ресурси, техніка, кошти. Узагалі, Хрущов зі своїм волонтаризмом і суб'єктивізмом допустився багатьох помилок у внутрішній і зовнішній політиці. Як наслідок, його зняли з посади. Главою СРСР став Леонід Брежнєв. Період від середини 1960-х до початку 1980-х називають «застоем». Він характеризується кризою в усіх сферах життя. Підприємства важкої промисловості та «великої хімії», обладнані старими технологіями, дуже забруднювали довкілля, особливо повітря. Погіршилося становище з водою. Нерационально використовувалися землі. Рівень життя людей впав, спостерігалася нестача товарів першої необхідності й масового вжитку. Смертність залишалася високою, переросла народжуваність – розпочалася депопуляція.

Висновок. Радянський тоталітаризм підірвав екологічне й економічне становище України, стримував процес формування української нації, знищував генофонд, викачував ресурси, репресував найкращих представників українства. Антирелігійна кампанія гальмувала розвиток православ'я, а цензура та тотальний контроль перетворювали культуру й освіту на засіб ідеології.

Список використаних джерел

1. Томахів, В. Я. Політологія : навч. посіб. / В. Я. Томахів. 3-тє вид., доповн. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 224 с.
2. Історія України. Комплексне видання для підготовки до ЗНО 2019. Тернопіль, 2019. С. 295-417.
3. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-І). Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. Т. 2. С. 543-566